

Numerul 32.

Oradea-mare 11/23 august 1896.

Anul XXXII.

Ese duminica. Abonament pe an 10 fl., pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl., pe trei luni 2 fl. 70 cr Pentru România pe an 25 lei.

Femeia română.

De Carmen Sylva.

(Urmare.)

II

Dintre toate viețile așa de tulburate a femeilor române de pe tron și de pe lângă tron, de sigur cea mai furtunosă a fost aceea a dămnii Kiajna, soția lui Mircea Ciobanul (1540—1590), atât din cauza propriei sale naturi violente și ambițioasă, cât și mult mai mult din cauza impregiurărilor contra cărora ea avea de luptat.

Soțul seu, domnitorul Mircea fu supra numit ciurma boerilor și biciul poporului. El domni în trei rânduri și ucise mai mult de 2000 boeri.

Cifrele cronicarilor n'au fost nici odată controlate și ele sânt mai de grabă eloquent decât esacte.

Remasă văduvă în 1560, dna Kiajna puse pe tron pe fiul seu Petre Șchiopul, dar boerii alungați se întorseră în țară și o alungă peste Dunăre. Ea inse nu perdă curajul, ceru ajutorul Turcilor, se puse, inarmată din creșcet până în tălpi, în fruntea armatei, bătă pe boeri de doue ori și reaseđă pe fiul seu pe tron. Când fiul seu se făcu nesuferit în Valachia din cauza birurilor și cruđimelor sale, ea întrebuiňă totă influența sa pe lângă sublima Pórtă, pentru ca să i se dea tronul Moldovei și de a fi înlocuit în Valachia prin fratele seu Alexandru. De patru ori Petre Șchiopul fu răsturnat, dar dămna Kiajna eși totdeauna victoriosă pentru fiul seu, i redădu tronul, pe care ea puse mai târđiu pe fratele seu vitreg Iancu Jasson, ea dădu nepotului seu Mihnea tronul Valachiei. Cronicarul povestește multe doveđi de energia și de cruđimea dămnii Kiajna, dar spațiul lipsește pentru a da amănuntele acestei vieți ciudate. Ea puse într'o đi pe o tavă, în mijlocul unui ospăt, capul plin de sânge al

unui trimis, ea chemă la o serbare, la Curte, un mare număr de boeri, de preoți și doi episcopi și după ce au jurat pe Sf. Fecióră și pe toți sfinții, că nu le va face nici un reu, puse de-i sugrumă pe toți.

Curajul ei fu neînfrănat, energia sa nu se desminți nici odată și decă ea eră crudă, trebuie să ținem socotela de timpul seu și de cei ce o incongiurau.

O apariție, de o mărime mișcătoare e demna soție a mult iubitului erou a poporului român, Mihaiu Bravul. Ea se numiá Stanca, din familia Crețulescu și fu în toate întâmplările, cel mai bun amic și povățuitor al acestui mare domn.

La începutul carierei sale, cât timp au ținut luptele pentru corónă contra lui Sinan Pașa, Mihaiu fu nevoit de a-și pune femeia și fiica în siguranță la curtea lui Sigismund Batori, prințul Transilvaniei. De acolo el le trimise cu mama sa la Sibiu și numai în decembrie 1595 dămna Stanca pută intră în capitala sa Tergoviștea, unde se ocupă cu multă energie de nenorociți, de flămândii fără adăpost și fără foc.

Au făcut prizonieri pe fiul și fiica unui Turc de distincțiune numit Mihaiu Oglu și i-au dăruit lui Mihaiu Bravul. Dar dămna Stanca, după ce le-a făcut o primire foarte bună, i-au trimis la părintele lor.

O conspirație a Khanului Tătarilor și multe alte neasuri întunecară ăilele Dămnii. Ea păstră în toate greutățile liniștea, și înțelepciunea ei o făcură să prevină multe primeđii. În momentul, în care soțul ei, îmbetăt de victoriile sale, fericit de pacea propusă de cătră Sultan, voi ca să intre în Transilvania spre a o cuceri, ea încercă a-l înduplecă ca să renunțe la această idee, arătându-i necesitatea ce au poporele de liniște și recunoșcința ce ei o datorau lui Batori pentru ospitalitatea ce le-o dădu-se în timpurile grele. Dar pricepând, că rugăciunile ei sânt zadarnice, ea hotări de a luă pe copii sei Nicolai și Florian și de a însoți pe Domn până în fața inamicului. În bătaia de la Șelim-

berg în potriva cardinalului Batori, ea eră în primele rânduri, la adăpostul celor trei cruci de aur, care erau purtate în fruntea armatei.

La intrarea triumfală a Românilor în Belgrad, ea singură remase cu fața gânditoare și cu ochii intristați, ca cuprinsă de niște presimțiri dureroase; s'ar fi creșut că toate astea onoruri o obosiau. Când asasinii lui Andrei Batori aduseră la Mihaiu-Bravul capul nenorocitului prinț, pe dămna Stanca o podidiră lacrimile, și la întrebarea ce i-o făcū soșul seu, pentru ce plănge, ea respunse :

— Ceea ce i s'a întemplat lui se pôte fôrte bine să ți se întemple ție și acestora, arătând la copiii sei.

Ea puse să se caute corpul cardinalului și-l înmormentă cu pompă. Prin blăndeța sa, ea încercă de a micșorā furia bărbatului seu, încercând cu binefaceri pe vechii sei supuși valachi, precum și pe cei din Transilvania cucerită.

Ne mai simțindu-se la adăpost nici în Belgrad, nici în Târgoviște, ea luă pe fiul seu cu ea la Făgăraș. După nenorocita bătae de la Mirislău, Mihaiu plecă prin munți și trecu în România cu femeia și copiii sei.

Simțind mersul amenințator a lui Sigismund și a lui Moise Sekely, Mihaiu se hotărî a face pace cu Basta, cu condițiunea de-a lăsă ca ostatici în Transilvania pe întreaga sa familie.

Nenorocita dămna fu aruncată în închisore de cătră Ștefan Csaky și tratată în chipul cel mai barbar, transportată de la Făgăraș la Sibiiu și de la Sibiiu la Făgăraș, fără ca arestul seu să devină ceva mai liber séu mai puțin aspru.

Noutatea așașinatului soșului seu o lovî crud și nu se șcie cum ea ănsași putū scăpā de loviturile asasinilor.

În 1602, i se dădū în sfârșit libertatea și pe când fiul seu se ducea la Viena pentru a căpētā tronul tatălui seu, ea se retrase în mănăstirea Cozia, undegăsi, trăind încă, pe mama lui Mihaiu Vitezul, care se călugărise.

Ne închipuim cât de durerosă a trebuit să fie întelnirea acestor doue femei nenorocite. Anul următor, ea mărită pe fiica sa în Grecia, și în 1604, pentru a pune capēt unei vieți pline de chinuri și de neliniște. fu atinsă de ciumă, care băntuia pe atunci România. Cea din urmă faptă a ei fu un dar făcut episcopului de Râmnic.

Portretul seu se vede încă pe zidul mănăstirei Galuii, o figura blândă și melancolică, plină de inteligență, în costumul seu de Dămna, cu corăna pe cap, rochia roșie brodată cu aur, și manta cu blana de cacom. Cu regret te desparți de această nobilă femeie, când n'ai dat asupra ei decât câteva noțiuni, un schelet a acestei frumoșe și dureroșe existenți, o idee asupra acestor mari furtuni, care au vânturat-o și au înghițit-o, neputend-o schimbā nici odată.

O apariție originală e soșia lui Eremia Movilă, domnul Moldovei (1595—1620).

Ea nu ajunse interesantă, decât în timpul veduvei sale, în 1607. Vestitul cronicar Miron Costin povestește cum ea puse să otrăvescă pe cumnatul seu Simeon Movilă, cum ea luptă în capul copiilor sei în contra lui Simion, cum ea chieamă în ajutor pe cei trei gineri ai sei, poloneji, și cum ea reuși a pune pe fiul seu pe tron. Dar după puțin timp Turcii îl răsturnară și puseră pe Ștefan Tomșa în locul seu. Elisabeta se retrase în Polonia unde începū a adună o armată.

Fiul seu fu prins de Tătari și inecat în Nistru,

iar ginerii sei fură făcuți prinșonieri; unul din ei își cumpēră libertatea, altul se făcū musulman. Atunci Elisabeta se hotărî a intrā singură în țeră în fruntea armatei sale pentru a cucerî tronul pentru unicul fiu, Bogdan, ce-i mai rămăsese.

Ea bătū pe Ștefan Tomșa la Tătărani (1615) și puse mâna pe tronul Moldovei.

Dar Strinder Pașa și domnul Valachiei Radu Mihnea se uniră și merseră contra ei. Strinder Pașa îi trimise răspuns, că el îi aduce stégul și puterea din partea Sultanului, dar domnul Radu vędend, că ea va căde în capcană își făcū o datorie de creștin de a o vesti. Ea nu creșu în sinceritatea unui vrăjmaș, și fu prinsă împreună cu fiul seu. O ducea într'o căruță, când întelni niște boeri, la care ea strigă plângend: „Boeri, boeri! păgānul me necinstește“. Se spune că ea a tăiat una din frumoșele sale cosițe și că ar fi aruncat-o unuia dintre ei. Se află încă la Sucéva. Ea fu silită a fi femeia unui agă ture, și cronicarul sfârșese povestirea sa povățuind pe femeii de a remănē credincioșe la furcă și de a nu se amestecā în trebile bărbatilor.

E aprópe un repaos de a vedē ridicāndu-se, în mijlocul acestei vijelii, care se chiamă istorie a României, pe demna sa soșie a vestitului Domn Matei Basarab, Elena (1633—1654), care fu sufletul renașcerii bisericeii. În casa sa găsi Varlaam, mitropolitul Moldovei, un catechism calvin, căruia el îi făcū un răspuns. Acastă păreche întelepță și cultivată lucră din puteri spre a introduce limba română în biserică, în școle și ia curte. De atunci liturghia se face în româneșce în loc de în limba grecă séu slavă, întrebuintată până atunci.

Dămna Elena puse să se traducă din limbi straine în limba română cărțile bisericești și le tipări pe cheltuiela sa. Ea fu regentă în timp de câteva luni cât Matei stătū la Constantinopol spre a căpētā investitura. Ea trebue să fi iubit florile, căci se află o scrisore a femeii unui judecător din Brașov, care-i trimisese seminte de flori.

Domnișa Bălașa a vędut decapitāndu-se în aceeaș și la Constantinopol, după luni de torturi în închisore, pe tatăl seu Constantin Brancoveanu, pe cei patru frați și pe soșul seu Văcărescu, un urmaș al lui Radu-Negru și străbunul a patru poeți. Li se propuse pentru cea din urmă dată ca să se facă musulmani, dar ei muriră până la cel din urmă, credincioși creștinismului.

Domnișa nu mai voi nici bogăție, nici putere. Ea făcū dar tot avutul seu bisericeii Brancoveanu și întemeiā mărēțul spitalul Dămna Bălașa. Spitalele în România sânt inzestrate cu averi de milioane, și în ele se ingrigesc gratuit bogați și săraci.

Domnul Moldovei, Vasile Lupu, avea trei fete vestite prin frumsețe. El mărită pe cea mai mare cu Ión Radzivil, palatinul Lituaniei; pe a doua o trimise la seraiu pentru a imblāndi mânia Turcilor, provenită din cauza alianței lui cu Leșii. Rămăsese cea de-a treia, Ruxandra, cea mai frumoșă din toate și cea mai cultivată. Pe acesta o cerū în căsătorie Timuș, Hatmanul Cazacilor, care o vęduse la Iași, când a fost acolo ca trimis. Domnul refușă, đicend că nu-ș pôte măritā fata cu un sēlbatic. Cronicarul Miron Costin spune de Timuș că avea „numai singur chip de om, iar totā firea de fiară“.

Tatăl lui Timuș, Hatmanul Bogdan Hmelnički, devastă Moldova cu 16.000 de Cazaci și 20.000 de Tătari, bătū pe Vasile Lupu și-l sili a logodî pe fiica

sa cu Timuș. Dar îndată ce armatele Hatmanului dispărură, Domnul nu-și ținu cuvântul, găsi mijloc de a învrăjbi pe Cozaci cu Leșii, și de a-i face să porțe resboiu între ei. Hatmanul bătă pe Leși și trimise veste lui Vasile că va năvăli asupra lui cu 100.000 Cazaci (cifra cronicarilor.)

In luna lui iunie 1652, Timuș intră în Moldova și silii pe Domn a face nunta. „Mare netocmela în de potriua caselor și firilor“, ȳice Miron Costin. „Acetă parte eră o domnie de 18 ani și împărăției cu belșug și cu cinste semănătoare, iar cealaltă parte de doi ani eșită din țerănie“.

O mănăstire, nu departe de Iași a păstrat numele de „Frumoșă“, fiind că frumoșă Domniță Ruxandra petrecă după nuntă câteva zile acolo, înainte de a urmă pe bărbatul seu la Cehrin.

Vasile Lupu nădăjduia. că cu ajutorul ginerelei seu va pută răsturnă pe Matei Basarab și va pută reuni cele doue tronuri: a Moldovei și a Valachiei, dar fu bătut pe Dâmbovița și perdură tronul și unul și altul. Timuș alergă în ajutorul seu, fu victorios și se închise la Suceva.

In acest oraș, Timuș fu lovit de o bombă aruncată de cătră Vișnovețki, vechiu pețitor a Ruxandrei. Dar răsbunarea acestuia nu-i servi la nimic, căci frumoșă Ruxandra nu se mai mărită. Ea trăi în orașul Rascov, pe care-l dăruie socrul seu, nu se întorșe în patria sa decât pentru un vroces cu Dilenii în 1670.

In 1688. în fața trupelor leșești și cazace, cari intrau în Moldova sub Ión Sobieschi, ea se refugia în mănăstirea tatălui seu, la Neamț. Dar un boer numit Crupenschi o trădă, aduse cazaci în cetatea Neamțului, unde pe pragul porței tăiară capul frumoșei Domnițe Ruxandra.

Se păstrează încă mai multe autografe de mâna sa, mai ales în limba grécă.

(Finea va urmă.)

— Să veđi, frate, ce nedreptate strigătoare la cer! Eu am scăpat de inec 5 copii și n'am primit nici o recompensă, pe când Iorgu a scăpat numai o babă și a fost decorat!

— Așă e, dar Iorgu a dat dovédă cu ocașia asta de un curaj nespus de mare și de o jertfire de sine fără sémén . . .

— Cum așă?

— Păi, el a scăpat de inec pe . . . sócră-sa!

Pe timpul resbelului ruso-romăno-ture, un țigan din armata română, vedënd pe Turci, întorșe spatele și o croi de fugă.

— Unde fugi, mă Faraóne? . . . îi strigă locotenentul.

— Trăiți, dle locotenent — nu fug. Dar uite ce . . . me trag câțiva pași înapoi, fiind că pușca mea bate prea departe.

De la tribunalul corecțional.

Acusatul. Décă dl X pretinde că i-am furat haina, rog să fie întrebat décă vedënd-o, ar recunóșce-o?

X. — Negreșit aș recunóșce-o:

Acusatul (triumfător). — Vedeți dar, dle judecător, că acusarea dlu X nu póte fi întemeiată: haina de care vorbeșce o am pe mine! . . .

Fata cea mare.

*Trag în reu ca altu 'n bine . . .
Spune-mi mamă ce voești,
De atât me ispitești?*

*Pentru cine
Faci aceste tu cu mine,
Pentru ce me necăjești?*

*Mi ești părinte și-mi ești mamă,
Dar tu-mi faci tot pasul greu:
Mórtea am să mi-o fac eu! . . .*

*Și ia sémă
Că-i păcat! . . și să ai témă
Cel puțin de Dumneđu!*

*Reu, ori bine, de ți-aș spune,
Eu nu mai am cređemnt! . . .
De m'aș duce în pământ:*

*De minune
Tóte cele ar fi bune,
Dar așă de giaba sânt!*

*Numai Dumneđu me șcie
Cum o duc și cum trăesc:
Eu nu pot ca să-ți vorbesc,
Că me șcie
Lumea, décă-ți spun eu ție
Vr'un secret! . . și o pătesc! . .*

*Décă merg la vr'o strînsură
Tot la tine tu me chemi;
Măică, dóră nu te temi,
Că me fură
Cineva? . La ce faci gură,
Că nu-s dór, acele vremi! . .*

*Uite, me veduși odată
La joc în braț la Ionel
Și l-ai socotit mișel! . .
Și odată
Veduiu că ești tulburată . . .
Spune-mi mamă, ce-ai cu el?*

*Joi, o ȳi abia-i trecută
Când îmi dete iar un mēr
Ș-ai cređut într'adevēr
Că-s perdută!*

*ȳ-ar plăcé să fiu o slută
Și să remân fată 'n pēr?*

*Și ori unde să me ducă
Necasul! . . la rîu, la crâng
Să nu rid ci tot să plâng . . .
Da mamucă! . . .
Ei par plânsul me usucă
Și nu pot ca tot să plâng! . .*

*Nu veđi tu pe alte fete
Că ce fac? Da, cum să veđi!
Pe acele tu le cređi,
Și-s șirete! . . .
De n'aș fi pus flori în plete! . . .
Că pe mine nu me cređi.*

Mamă, vești sînt fată mare
Te iubesc și-atât îmi plac
Și doresc s'ajungî să-mi faci,
Comandare
Și să ai mamă, iertare:
La sărmani să dai colaci!

IOSIF STANCA.

Aventurile unei sócre.

— Farsă într'un act. —

(Urmare.)

Scena IV.

Cóna Marghióla, Pasica, Dafina țigancă.

Pasica. Iulia Poloneza nu erá acasă... Am găsit pe țigancă asta. Țice că dá mai bine ea cu cărțile.

Dafina (cătră Pasica.) Aoleo, mîncă-v'ăș, dar reu ve 'nșelá un crai de ghindă... E cu gându cu trupu la o damă de verde... Pune argint colea, să-ți mai spuiu... Frumósă ești, mândră ești, ca o rodie, ca un măr, dar te mîncă ceva... Pune colea francu... Aveți dușmani mulți ca frunđa și ca ierba, dar nu póte să ve facă nimic... Să-mi dați mie o scurteică imblănită cu hulpe că ve scap eu... il leg... Aulu cocónă, mult te mai place un meletar cu pinteni... d'ai fi pórmă te-ar mîncá, d'ai fi flóre te-ar pune la piept... dar prea ești mândră... pune colea o basma de mătase...

Cóna Marghióla (mirată.) Dar cum le șcie a dracului!... Par că stă dracu greceșce și i le spune... Ia ascultá fa, poți tu să ghicești numele omului?

Dafina. Cum să nu ghicesc, mîncă-m'ar norocu... Dar trebuie să ve leg la ochi și să vĕ descânt...

Cóna Marghióla și Pasica. Bine, légă-ne. Dar să nu minți...

Dafina (le légă la ochi p'amëndoue.) Aorde drăcilă, aorde afurisilă, mișcodea, scordolea. (In timpul acesta fură de prin casă ce póte și vĕră in sîn. Apoi le deslégă ochii.) Pe bărbatu dtale il chiamă Spirache, pe dta Pasica, pe dta Marghióla.

Cóna Marghióla. Dar cu cine se duce Spirache la bal astă séră?

Dafina. Cu una Zavastița.

Cóna Marghióla și Pasica. Sevastița de peste drum! Iiii... am pus mîna pe voi... Na Dafino... (Îi dá ceva parale.)

Dafina (plecând.) Sărut mîna... Sărut tálpile...

Scena V.

Cóna Marghióla. Să ne 'mbrăcăm și tuleo!

Pasica. A dracului țigancă, cum le spunea...

Cóna Marghióla (imbrăcându-se.) Dă-mi fesu și turbanu. Dă-mi turangleua, ciubucu... pune-i imuméua... Dă-mi meșii, dă-mi ceacșiri. Pui panaju, ori nu?

Pasica. Eu sînt de idee să pui o fóie de praz...

Cóna Marghióla. Ei ași, dă-mi péna de struț... Cum aș mîncá nițel usturoi...

Pasica (imbrăcându-se in grabă.) Dar eu! Ai să mîncăm... tot mergem la bal...

Cóna Marghióla (imbrăcată gata.) Osman Pașa in-

treg! Evala! (Umblă prin casă fredonând o maneamarș turcesc. Es amëndoue, cortina se lasă pe jumătate.)

Scena VI.

(După câteva minute intră in sala balului Presei Pasica mascată și in domino. Sus la galerie s'aude sgomot.)

Cóna Marghióla (la galerie.) Aoleo! m'ai topit! m'ai călcat pe picior! Dar bine, omule, nu vești?... Ce ești chior! (Strigă și mai tare.) Aoleo! m'a topit, mi-a dat cu ardei pe la nas. (Strămulă.) Aptruț! Aptruț! Aptruț! Vai de păcatele mele! Dar bine, bal e ásta? Bătute-ar și luáte-ar de ginere!

Odgon Pompierul. Pardon, madam, par că v'ăș cunoșce... după ficsonomie...

Cóna Marghióla. Se prea póte, domnule. Om cu om se vede... Care e siclitatea dvóstre?

Pompierul. Siclitatea mea e Nae Odgon...

Cóna Marghióla. Îmi pare bine. Ce metahirisiti...

Pompierul. Sîntem pompier... Norociți-me cu numele dvóstre.

Cóna Marghióla. Marghióla Stolnicăreșa, apropi-tăresă in Spirea veche...

Pompierul. Incântat! Ați venitără la bal? Dar bine, la gálărie?

Cóna Marghióla. Ce gálărie? Am lojie. Uite biletu...

Pompierul. Lojie? Păi ce cauți aici? Aici e la gálărie...

Cóna Marghióla. Mie mi-a dat fitanța asta siclitaru și m'am perdut de fata mea... că sînt cu fata... Mi-a dis unu: apucă pe colo, cucónă. și am suit ca la cincii sute de scări pe nemințite... Fi-r'ar ale dracului! Am vĕđut stele verđi, m'a apucat nădufu și stenosu...

Pompierul. Poftim in lojie, in bilitaj... (Plecă amëndoi.)

Cóna Marghióla cu Pompierul. (Intră in loje și se tolănesc pe foteluri.)

Cóna Marghióla (veselă.) Aicea da, mai ințeleg și eu! Îți vine să mai trăești... (Vorbeșce intîm cu pompierul. In timpul acesta Pasica umblă prin sală din mască in mască și tachinéză.)

Pasica (cu voce schimbată.) Te cunosc Spirache! Musiu Spirache! Te cunosc, nu te mai face! Mergem la bufet?

Cóna Marghióla (cătră pompier.) Și cine ve mai cumandéză acum? Polcovnicu Ghenea? Dar colonel Papazolu, ce mai face?

Pompierul. E, e, de când s'a dus!

Cóna Marghióla. Dar Ghinărar Solomon?

Pompierul. Nu mai trăeșce...

Cóna Marghióla. Dar Ghinărar Năsturel?

Pompierul. N'am mai auđit de el...

Cóna Marghióla. Ce băeți buni! Și ce curte-mi trăgeau... Ei, pe vremea aia!... Aici sînt toți jurnalisti? Fii bun și arată-mi și mie pe Kezar Bolliac Care e?

Pompierul. Nu-l cunosc.

Cóna Marghióla. Dar Valintineanu care e?

Pompierul. Ala de colo care trage curte la mașci.

Cóna Marghióla. Dar Iniversu care e?

(Pompierul îi respunde incet; se aplecă să-i dea cere care i-a căđut cucónii din mână.)

Cóna Marghióla. Mersi, mersi, nu te diranja . . .

Pompierul. Pardon, pardon . . . Ce-are-a face . . .

Cóna Marghióla. Pardon, me rog, me rog . . .

Pompierul. Mersi . . . N'aveți pentru ce . . . Me rog . . . Pardon.

Cóna Marghióla. Pardon, din contra . . . Ce-are-a face . . . (*Vorbesc încet și tainic, arătând spre sală.*)

Pasica (cătră un personaj mascat.) Spirache, am să te spui nevastă . . . Te cunosc.

Poetul Virgîl Turécă (a parte.) Nu me chiamă Spirache; dar ai să știe că me chiamă . . . Ei, eu sînt Spirache, măscuță!

Pasica. Nu mai me 'ndoiam . . . Ve cunosc . . . (*a parte.*) Cum își schimbă glasul! . . . (*Tare.*) Mergem d'aci M'am abetat . . . Ah! ce soarea! Și mi-e sete . . .

Virgîl Turécă. Cum nu, cu plăcere . . . S'o ștergem . . .

Pasica. Dar nu sînt singură bibicule . . . Sînt cu guberlanta . . . O luăm și pe ea. Esurdă și nu vede . . .

Virgîl Turécă (a parte.) Ce chilipir! Ce vînat! (*Tare.*) Dă-mi brațul . . .

Pasica. Poftim brațeta. (*Es pe ușa principală a stalurilor și se duc pe scenă, luând din loje și pe cóna Marghióla.*)

Scena VII.

(*Cortina se ridică din nou. La Vila Regală. O cabină. Canapea, scaune, o mäsă.*)

Virgîl Turécă. Iacă-ne la loc bun . . .

Cóna Marghióla (schimbând vocea.) Și aici cel puțin nu ne vede nimeni. In parfia asta mai e de trăit . . .

Pasica. Ah! ce încântată sînt de cunoștința d-vostre dle! Ce amabel sînteți . . . Ce cavaler . . .

Un tacám de lăutari (întrînd pe una din uși.) Să facem o cântare . . . Banda lui Dănciuc. Să facem și noi o cântare. (*Incep un marș sgomotos.*)

Cóna Marghióla (amusată.) Șciți mă, „Sirba Sócrelor?”

Un lăutar. Șcim, sărut mâna, cum să nu șcim . . .

Pasica. Lasă pe urmă . . . Ve chemăm noi . . .

Cóna Marghióla. Când om sună in clopoțel, ve chemăm noi . . . Dar Năstase Chitaristu și Nae Tamplagiu este?

Lăutarii (cu încăpăținare.) Este . . . Cum să nu fie . . . Facem un cântec . . . Deu așa . . .

(*Finea va urmă.*)

D. TELEOR.

Proverbe.

Cine 'ntrébă nu greșește; orbul cu întrebare a nimerit Brăila. (Romănesc.)

*

Cântecul privighetórei e dulce chiar lângă lacuri pline de bróșce. (Spaniol.)

*

Miluește cănele de vrei să se gudure. (Romănesc.)

*

In pustia Saharei invéță omul cât e de bună apa. (Arab.)

*

Lemnul putred nici de foc nu-i bun. (German.)

Uitata.

De Mimosa.

I

„Când vei citi rëndurile astea, Clotildo, voi fi mort; in clipa acésta supremă, o să-mi refuzi iertarea pe care ți-o cer de atâția ani? O să me lași să plec fără părere de reu, fără o vorbă de consolare?”

„Ai fost destul de crudă: eră in dreptul dtale.

„In singurătatea de la Charmerettes, ai avut, șciu, zile triste de mörte, ai suferit tot ceea ce o inimă iubitoare și tineră póte suferi ca mähnire, ca ingrijare; ai jurat atunci ca să fii neinduplecată, și ai avut dreptate; dar, in fața morței. Clotildo, nu se șterge ori ce jurămēt? Ai uitat trecutul? In adăncul amintirilor nu găsești o clipă fericită, luminósă și prețiosă mai presus de tóte?”

„Căci, la douedei de ani, ne-am iubit mult, Clotildo! . . . Dómne! Ce mult e de-atunci! . . . Aveai atunci părul blond; ochii ca miozotul și un aer nobil in rochia ta albă; eu, eram un băiat ócheș, ș-asă de amoresat și de sfios, că-mi petreceam noptile făcēnd la versuri próste in onórea ta, și zilele pândindu-te să te vęd . . .

„Ți-aduci aminte de călétoria mea la Paris? Nevoit să me duc să-mi regulez niște afaceri de familie, te-am lăsat tristă, făgăduindu-ți pe onórea mea c'o să me intorc, să fac din dta nevastă mea, să te ador tótă vieța mea. In séra plecării mele, bunicul dtale și dta ați venit să me petreceți până la diligentă; plăngeai, și fiecare lacrimă a dtale îmi mergea până la inimă.

„Oh! bieții dtale ochi inecați, in tristețe! Acum, când o să mor, îi vęd iar, mereu aceeași, mari, adănci, plini de imputări, veșnic acusători. Da, ochii dtale me urmăresc; me sperie!”

„Am păstrat amintirea sărutării mele din urmă, pe pleópele dtale inchise; me ard și me silesc să me gándesc . . .

„Nu te-am mai vędut de atunci, Clotildo, nici odată. Șciu că m'ai așteptat, plângēnd mereu in lungile ciasuri monotone ale vieții dtale de provincială. Șciu de asemenea că nu te-ai măritat, credinciosă făgăduelilor dtale până la capēt, că ai îmbetrănit singură, fără bucurii fără zimbete, fără iubire. Șciu că porți o rochie négră și că părul ți-e cărunț de multă vreme.

„Vai, te-am uitat pentru alta. Fără s'o cunoști, ai desprețuit-o; eră o actriță, și de aceea m'ai urit. Eră, totuș, bună și cinstită, te asigur; dar aveai prejudițiiile familiei dtale, și când am luat-o de nevastă, te-ai jurat să nu me ierți nici odată.

„Clotildo, o să faci pe vinovații să plătescă pentru vinovați? Am un băiat, tot ceea ce posed mai scump in lume; ți-l las cu ultima mea suflare. Mama lui a murit indată după ce l-a născut, și o să-l las singur pe pămēt, la cinci ani, fără familie! Fie-ți milă de el, ierți copilului, greșela tatălui!”

„Indată ce voi muri, va veni să te găsescă și îți va aduce cele din urmă gánduri ale mele. Am însărcinat cu acésta o persónă sigură. Nu-l respinge, te rog.

„Puterile mele se duc: adio, Clotildo! . . . Iertare și-ți mulțumesc.

„Jean Raymond.”

II

E și de tómnă, tristă, fără sóre.

Dra Clotilda, in fotoliu, lângă cămin, se gándesc.

— Mario! strigă ea.

— Dșoră?

— Cine ți-a dat scrisoarea asta?

— Un băiețel ca de vre-o cinci ani, dșoră; drăguț și serios ca un om mare. E în doliu și așa de trist că te face să plângi. Așteptă, mi se pare, un răspuns.

— Bine!

Scrisoarea e aruncată la picior. Clotilda se uită la ea și totă viața ei îi apare; vede tot: tinerețea ei de fată nobilă fără avere, visele ei de orgoliu, de viitor, — apoi Jean Raymond... și 'n colo nimic decât el.

Amintindu-și tot ceea ce suferise din pricina acestui om, dra d'Esnard avu o tresărire nervoasă. După atâția ani de suferință trebuia să ierte pe acela care nu numai că o părăsise, ci îi sdrobise viața intrégă? Ceva mai mult încă: copilul acestui om, acest copil născut din dragostea lui cu alta, copilul acesta al trădărei, i-l trimete, i-l dă ei, uitatei. Și ea o să trebue să-l adopteze, să-și împarță pânea cu el, să facă din el un om cinstit, pentru ca într'o zi, ajuns mare, să plece la rându-i în lume, nerecunoscător ca toți, lăsând unor mâni străine grija să inchiță ochii ei bătrâni.

Generoasă într'atât!... Oh! nu, nici odată!... Băiatul actriței n'are nici un amestec cu ea.

Și un ris reutacios îi sgudue buzele-i galbene.

— Mario, dîse ea încet servitorei, ocupă-te de copilul acesta până mâne. O să me duc să vorbesc cu primarul ca să-l bage într'un asil. Până atunci, m'auți, nici o vorbă de densus. Nu voiu să-l văd.

III

— Di, Mario, di!

Și Maria cântă la căpăteliul patului în care copilul, cu ochii pe jumătate inchiși, ascultă cu drag.

Jos în salonul cel mare, Clotilda d'Esnard, veghiază cu ochii perduți în gol, fără gând, fără energie, ca deșteptată dintr'un vis.

Și iată de-odată, că în depărtare o voce se aude dulce mergând d'a dreptul la inima bătrânei fete, care ascultă îngrijată, mișcată până în fundul sufletului.

— Ah! Dómnne! murmură ea.

Ca o nebună, se duce, împinsă de o putere nevădută, spre o odăiță pe care o cunoșcea bine dar în care n'a intrat de multă vreme: odaia ei de fată.

Pe pernița albă, un cap blond se odihnește.

Clotilda se apropie, foarte galbenă. Ea care nu e nici sóță, nici mamă, somnul acesta al copiului o sperie, și, abia respirând, cade în genunchi, la piciorul patului, cu capul cărunt așa de aprópe de bucele aurite al orfanului că el se deșteptă.

Și ochii lor se întelnesc o clipă.

— Cum te chiamă? îl întrebă ea.

— Zizi!

— Oh! ce nume frumos! dîse ea sărutându-l pe când copilul se uită la ea mirat.

Nici odată nu fusese sărutat, nici odată vre-o femeie nu se plecuse pe légănul lui ca să-l sărute!..

Și, foarte recunoscător, murmură atunci un nume pe care ea-l primește în genunchi într'un hohot de plâns:

— Mamă!

Și hohotul acesta, fu iertarea.

Tratamentul tuberculozei.

Ceea ce dominază la venirea acestei teribili boli este contagiositatea. Odată ce vom ajunge a convinge pe marea majoritate a ómenilor, că bóla acesta se póte luá fie prin viața comună cu tuberculoșii, fie prin uscarea sputelor lor, fie prin hainele purtate de oftigoși, atunci süntem siguri că vom puté feri pe mulți de a nu deveni oftigoși.

Lucru curios e că această grozavă bóla care bántue ómenirea chiar din timpurile primitive, este considerată de unii că n'ar fi lipicioasă. Faptul acesta inse afară de ori ce indoiélă și cea mai bună măsură ce putem recomandá, este de a evita pe cât putem traiul împreună cu tuberculoșii.

Se înțelege că lucrul nu este ușor, dar aci ar trebui să intervie și statul. Bolnavii tuberculoși ar trebui isoiați cu totul, ca să nu mai fie un focar de infecțiune pentru cei din giurul lor. Spartanii aveau dreptate când luau măsuri de apărare a societății în ce privește membrii sei.

Ar trebui ca cel puțin, să construim spitale anume pentru cei tuberculoși și să nu fie liberați decât decă vor presintá garanții de vindecare. Acesta a început să se facă în unele state ale Europei.

***

Căci este dovedit faptul că o viață liniștită, hrana bună, suficiență și alésă, aer extrem de curat și ozonizat ajută foarte mult pentru a vindecá pe cei tuberculoși, bine înțeles, pe acei ce nu au încă plămâni distruși, fiind bolnavi de multă vreme.

Când avem de tratat un tuberculos, trebue să avem în vedere doué lucruri importante:

Higiiena bolnavului și tratamentul propriu dîs.

În ceea ce privește higiena, se înțelege ne vom interesá înainte de tóte, ca bolnavul să se hrănescă cât se póte de bine. Vom recomandá chiar supra alimentațiunea. Acestá hrană va consistá în carne în mare cantitate, datá sub tóte formele posibile și așa ca bolnavul s'o póta mánca.

Neapérat că ne vom interesá înainte de tóte de stomacul bolnavului, decă póte suportá mánca ce îi recomandám. Sünť unii tuberculoși, mai ales cei din gradul al 2-lea, cari mistue greu. Se înțelege că la acestia vom schimbá regimul de carne așa ca să-l póta luá fără supérare.

De asemenea vom dá bolnavilor unt, slănină și alte materii grase fiind că acestea ajută mult la respirațiune.

Ca legume și zarzavaturi, bolnavii pot mánca de tóte, căci aceste substanțe conțin sáruri de potasă, arsenic, sulfure și fer cari tóte ajută mult la nutrițiune. Cépa și usturoiul sünť bune căci conțin arsenic și sulfura de alil, care sünť stimulente pentru organismul ómenesc.

***

Când are cineva de ingrigit un tuberculos, sigur că nu va neglijá de a-i recomandá puțin esercițiu și anume în timpul dîlei atunci când, sub influența căldurei și luminei sórelui, schimburile nutritóre din om se indeplinesc cu rápediciune.

De altfel tóte acestea le póte face fiecare bolnav singur, căci nu presintá nici o greutate. De cele mai multe ori tratamentul oftigoșilor nu este decât o chestiune de igienă și nimic mai mult.

Vorbind de tratamentul tuberculozei, nu vom uitá

a spune importanța cea mare pentru bolnavi, de a trăi espuși la aer continuu, a face cum se dice baie de aer. să se scalde in aer, dar bine înțeles nu in aer de pe calea Victoriei, ci in aer curat, ozonizat, într'un climat dulce cu temperatură constantă și in care variațiunile de la căldură la frig și vice-versa să nu fie mari.

Institute d'acestea speciale in climate dulci, făcute anume pentru tuberculoși, există de mult in Germania și s'au răspândit in toate țările și au produs adevărate minuni prin rezultatele la cari au dat naștere.

Un punct ce nu trebuie uitat in tratarea unui tuberculos este susținerea puterilor lui. Cei mai mulți sânt slăbiți, anemizați și se înțelege le vom da preparate de fier, arsenic, care ajută mult pe bolnavi.

Dar aceste preparate trebuie știut când să le dăm. Nu le vom da unuia care vârsă sânge, căci cu fer mărim presiunea sângelui și deci putem să-l expunem la alte vârsături de sânge.

Acı n'am terminat cu tratamentul tuberculozei și voiu continuă in cronica mea viitoare căci mai am multe de țin.

DR. MIRON.

Despre băi in tratamentul bólelor.

Băile își esereită acțiunea lor binefăcătoare asupra organismului in anumite moduri, prin gradul lor de temperatură (calde séu reci.) prin durata lor, prin regiunea corpului asupra căreia se aplică baia și prin diferitele substanțe minerale ce se află dizolvate in apă.

Băile calde sânt acelea a căror temperatură trece peste 30°C; până la 38° ele sânt mai întei excitante iar in urmă au o acțiune calmantă; de aceea dau rezultate favorabile in contra durerilor ce insoțesc inflamațiile diteritelor organe, in colicele renale, epatice, etc. Intrebuințate prea des, sânt debilitante. Băile reci au o temperatură de 25—15°C; sânt stimulante și tonice, atunci când se produce in urma lor, o reacțiune plăcută; ele trebuie să aibă o durată foarte scurtă, de câteva minute; băile reci cu durată mai lungă de 20 minute, sânt întrebuințate cu succes in tratamentul unor bóle in care căl.ura corpului este foarte mare, de 40°; cu deosebire in febra tifoidă. Băile parțiale cele mai întrebuințate sânt: Băile de picioare fierbinți séu pediluvelle; adăogându-se in apă și sare de bucătărie (250—500 gr.) ori făină de muștar (150 gr.) se obține un efect mai pronunțat. Cu durată medie de 10 minute, aceste băi sânt întrebuințate ori de câte ori e nevoie a trage in jos sângele ingrămădit in părțile superioare ale corpului: in congestiile cerebrale, dureri de cap, inflamații ale gâtului, etc. Băile de picioare reci séu cele de mâni calde sânt întrebuințate in unele casuri la femei in contra congestiilor uterine. Băile de perineu reci séu foarte fierbinți, dau rezultate favorabile in tratamentul emoroidelor și emoragiilor ce le insoțesc. Băile reci parțiale, servesc in general pentru a preveni séu a scăde unele inflamații in diferite părți ale corpului, consecutive loviturilor, arsurilor, etc.; ele trebuie să fie îndelungate și repetate. Din punctul de vedere al substanțelor conținute in apă, felurile sânt numeroase și efectele lor asupra organismului sânt foarte

variate. Substanțele minerale din apă se absorb prin piele și pătrund in sânge inse in cantitate foarte mică; ușore fricțiuni asupra pielii, inlesnesc absorbiția lor. Băile de mare și cele de nomol de Lacu sărat, își datoresc eficacitatea lor, cu deosebire sărei și iodului ce conțin. Sânt foarte folositoare in scrofulosă, anemie, unele bóle de femei, bóle cronice ale diteritelor organe interne, in reumatisme, paralisii, etc. Durata acestor băi trebuie să fie de 20 minute (și pentru copii 10 minute.) Ele produc unc-ori, la persoanele debile séu la copii slabi, o ușoră iritație a pielii insoțită de mâncărime și óre-care agitație nervoasă. Băile de sare artificiale, cuprind 5 kg. pentru o bae. Cele de iod artificiale, se fac cu 50—100 gr. Iodur de Potasiu pentru o bae. Băile de mare artificiale se compun din 8 kg. sare, 3 și jum. kg. sulfat de sodiu, 700 gr. clorhidrat de calciu, 3 kgr. clorhidrat de Magnesie, și 50 gr. iodur de potasiu, pentru o bae. Băile de pucioasă, cuprind 50—100 gr. sulfur de Potasiu la care se adaogă adesea și o egală cantitate de iodur de potasiu, spre a face o bae iodo-sulfuroasă foarte folositoare in reumatime vechi. Băile mercuriale sânt foarte eficace in tratamentul bólelor noilor născuți; cuprind câte 1 gr. de sublimat corosiv pentru o bae. Băile numite de sodă, utile in unele bóle pentru a excită funcțiunile pielii, se fac cu 250—300 gr. de carbonat de sodiu pentru o bae. Băile de țărițe întrebuințate ca emoliente in unele bóle ale pielii, insoțite de mâncărime, se prepară fierbënd 1—2 kg. de țărițe in 5 kg. de apă, filtrând și vârsând lucidul in apa de bae.

Băile minerale artificiale inlocuiesc adesea cu succes pe cele naturale, dând rezultate insemnate in tratamentul diteritelor bóle. Ele au avântagiul de a pute fi făcute ori unde și pe ori ce timp, decă camera in care se face baia este destul de caldă și decă se iau toate precauțiunile in contra rēceleii.

DR. IOAN POENARU.

Tinerul Găgăuță face curte fetei mai mari a vecinului. Intr'o țin, întâlnind in drum pe Viorica, sora mică a adoratei sale, o intrébă!

— N'a țin tată-leu până acuma nimic că vin așa de des in casa vóstră?

Victoria. — Cum nu; a țin că vii mereu când trebuie să ne punem la mēsă și e silit să te invite la mănecare!

— Vré să țină mâne vii să te căsătorești pentru a doua óră?

Vėduvul. — Da, dle, dar te rog să ții un mic discurs și să spui mai cu sēmă aceea că nevėsta trebuie să asculte de bărbat și să-i dea cheia de la pórtă când el merge séra la cărciumă.

Nicușor, in etate de 4 ani, incede mai deunăđi să plângă așa din chiar senin.

— De ce plângi, Nicule? il intrébă tatăl seu.

— Cum să nu plâng, tăticele... că nu m'ai dat și pe mine la școlă ca să am și eu vacanța ca alți copii!

— Căsătóriile din ținua de ađi sânt o enigmă.

— Așa-i, dómună, de aceea se și deslégă așa de des.

POPORUL.

Cântec de jele.

IX.

Vai de lin, vai de pelin,
 Vai de omul cel strein,
 Ce se 'nsoră 'n țeră strină,
 Și ie fata cea bătrână,
 Nu-i ciudă că-i bătrână,
 Ci-i ciudă că-i bolundă,
 Că mânat-o după apă,
 Ea-a venit calar pe iépă,
 Și-a mânat-o după foc,
 Ea aduce busuioc,
 A mânat-o după sîtă,
 Vine călare pe bătă.

X.

— Nana mea de la Brașeu,
 Batete bărbatul reu,
 Bate, bătă-l Dumneșeu!
 — Că cătu-i de luni până joi,
 Ține ștréngul de-a moiou,
 Și mi-l pune pe spătou,
 De bătaie de necaz,
 Négră-i pelea pe obraz,
 Pe obrazul meu cel alb,
 Merg lacrimi tot șireag.

Tună Dómne și trăsneșce,
 In telechiul cu cucute,
 Și 'n badea cu nane multe,
 Când apucă a le cercá,
 Nu șci cu care o mánacă.
 Ce-i lui de o nănușă?
 Ca codrului de-o frunđușă,
 Ce-i lui și de doue,
 Ca codrului și de noue.

— Codrule iederă verde,
 Ce Ț-oiu spune tu nu-i crede?
 Că nana cu mine șede.

— Iederișă de pe vale,
 Scóte-mi Dómne o nană 'n cale,
 Iederișă din pėriu,
 Ia mi-o scóșe Dumneșeu!

Sărută-me nană 'n dinți,
 De buze să nu te atingi,
 Sărută-me decă poti,
 Cu minciuni să nu me porți,
 Sărută-me decă vrei,
 Cu minciuni să nu me iei,
 Că de máne 'ncolea,
 Numai urma mi vedé,
 Crescend iérbă verde 'n ea.

Io surată, tu surată,
 Délul mare ne desparte,
 Hai să crepăm délul 'n doue,
 Să ne întâlhim améndoue,
 Să ne schimbăm joljurile,
 Să ne ștergem sudorile,

Și să schimbăm zadiele,
 Să ne ștergem lacrimile.

— Ajută-mi Dómne ajută.
 Să me suiu la Gaina 'n munte,
 Să me bag 'ntre cojóce,
 Să aleg nane-i care-i place,
 Să vėd pólele nane-i mele,
 Că stau bine că-s cu pene,
 Impăturate fără lene.

Mândra mea din alt sat,
 Nu gândi că te-am lăsat,
 Că de-a da Dumneșeu bine,
 Te vei mai 'ntelni cu mine,
 Ori la móră, ori la șură,
 De-mi vei da o léc de gură,
 Că ne-am mai întâlhit odată,
 Séra ședend lângă pórtă.

— Dar nu lasă Dumneșeu,
 Să fie delușul greu,
 Că oiou veni de tot mereu,
 Fie délul aședat,
 Că-oiu grăbi la tine 'n sat!

Vașcou,

VASILE SALA.

Doine și hore din Cou.

Culese de V. Sala.

De-aș trăi ca pétră 'n munte,
 N'aș luá fată cu sute —
 Că sutele trec 'n dar,
 Eu trăiesc cu mult amar.

Io luaiu una cu-o sută,
 Nice órbă nice mută,
 Ci-i femeie pricepută,
 Dómne ține-o și ne ajută.

Calu popii mort la șură,
 C'un ijaș de fén 'n gură,
 Ce l'a bătut Dșeu,
 De n'a mers la iștalău.

Me duseiu pe cale lungă,
 Me băgaiu la popa slugă,
 Când fu 'n postu lui Crăciun,
 Popa slugă, io stăpân.

Când fu in postu lui Săn-Petru,
 Prinseiu pe popa de cheptu (pept),
 Preutésa ferbe oué,
 Popii unu, mie doue.

Vai de mine cum m'oiu duce,
 C'am mánecat hiribe multe,
 Vai de mine cum oiou mere,
 C'am mánecat multe jumere.

Grăbi maica de me dede,
 La ocol cu iérbă verde,

La ocolul pavistios,
La ôle cu gura 'n jos.

Es afara să vèd vaci,
Vèd tufe și copaci,
Es afară să vèd junci,
Nice-s hoi nice-s tuluci,
Es afară să vèd miele,
Nice-s oi, nice-s vițele

Me duseiu la còsă 'n rit,
Truda-o costî nici un pic,
Țipaiu còsa sub păducel,
Mâncaiu carne de purcel.]

Și când fu la prânđul mare,
Vine buha* cu mâncare,
Cu capul tot strofocat,
La mine cu de mâncat.

Dumneđeu să nu me bată,
De-am luat nici chiar odată,
Io vèđui pe buha amărită,
De ce nu mânc din plăcintă,
Ea tare că m'a muștrat,
Că am mâncat la alta 'n sat,
— Dar io fòrte m'am jurat,
Că nice n'am mers 'n sat,
Pe topor și pe cuțit,
Că la alta n'am prânđit !

Descânțete.

6.

Descânțec pentru junghiu.

Dòmne iértă-mi și-mi ajută !

S'o țipat la N. junghiu prin còste, junghiu cu
metrice infocat. Se luară se duseră pe cale pe cărare
99 de boeri cu còrnele pân norei. Maica sfântă din
cer bine-i vedea, bine-i auđiá și cotá și cuvèntá :

— Ce arați ?

— Cănepă de vèrá se-ară — hoi junghiule nu
junghe; se séménă — hoi junghiule nu junghe, și se
grapă — hoi junghiule nu junghe, și se rèsăreșce —
hoi junghiule nu junghe, și creșce — hoi junghiule nu
junghe, și se còce — hoi jungh ule nu junghe, și se
culege — hoi junghiule nu junghe, și se face mânuși
— hoi junghiule nu junghe, și se duce la apă — hoi
junghiule nu junghe, și se topeșce — hoi junghiule
nu junghe, și se scòte — hoi junghiule nu junghe, și
se uscă — hoi junghiule nu junghe, și se meliță —
hoi junghiule nu junghe, și se greabănă — hoi jun-
ghiule nu junghe, și se pépténă — hoi junghiule nu
junghe, și se face caier — hoi junghiule nu junghe, și
se pune 'n furcă — hoi junghiule nu junghe, și se
tòrce — hoi junghiule nu junghe, și se face ghem — hoi
junghiule nu junghe, și se răschie — hoi junghiule nu
junghe, și se ferbe — hoi junghiule nu junghe, și se
dapănă — hoi junghiule nu junghe, și se urzeșce —
hoi junghiule nu junghe, și se 'nvăleșce — hoi jun-
ghiule nu junghe, și se nevedeșce — hoi junghiule nu
junghe, și se légá — hoi junghiule nu junghe, și se

* Buha = soția lui.

arădueșce — hoi junghiule nu junghe, și se țese —
hoi junghiule nu junghe, și se vigăzeșce — hoi jun-
ghiule nu junghe, și se ferbe pánza — hoi junghiule
nu junghe, și se curăeșce — hoi junghiule nu junghe,
și se face chemeșe — hei junghiule nu junghe și che-
meșe se despică din tóte cusăturile — hoi junghiule
nu junghe. Așá Dòmne Marie Maică sfântă, să iésá
junghiu din N. afară, cum o eșit lucrul pe cănepa de
vèrá — afară — hoi junghiule nu junghe! Așá să se
despice junghiu din trupul lui N., cum s'o despicat
chimeșe din tâte curăturile și tâte lucrurile.

Junghiu s'o țipat prin sèrá mare, junghiu cu
metrice infocatá s'o țipat prin mâncare, prin bere, prin
ostenélá. Așá și să potolèșcă junghiu din trupul lui
N. după cuvèntul meu — cum se potoleșce focu prin
apă !

Eși de acolo junghiu ! că te contin cu cuvèntul
meu, cu porunca lui Dđeu ! Te contin junghiu infocat,
ca și nu remái in N. nici cât e un fir de mac, ci și
remăe curat și luminat cum Dđo l'o dat.

Repetéză de 3 ori cu fuior și fus, fuiorul din că-
nepă de vèrá, prin fuior bea apă de 3 ori, apoi se
légá pe unde-l dóre.

Ghiemătorii

la nuntă, de regulă doi feciori mai aleși — gătiți ser-
bătoreșce și inpènați și țântálați cu cârpe, prime fru-
móse și flori, când intră in casă — scot o ploscă even-
tual o sticlă, asemenea ințântálatá cu prime multico-
lori — in cari in timpurile mai bune erá vin, — iar
acum rachiú, și țin următórea vorbire :

„Este cuvèntul lui Dđeu I, de la N. N, Ve po-
teșce pe dvóstre pe . . . điuá . . . in nuntă, la un scaun
de hodiná, la un prânđ bun de mâncare, ha un pă-
har de bèutură și mai multá voe bună !

Dumneđeu ve alduieșcă ! Eu ve inchin c'un pă-
har mândru 'npáltinat cu aur suflat — der noi der
doi — dert căi còtá cãtrá noi, pentru domnul dom-
nilor cari o arádit morile și-o 'nflorit florile, diminéța
pe rēcóre — voe bună dumitale !“ — și cu acestea
imbie cu bèutura din sticlă — după care urmèzá res-
punsul chiematului.

De la Sabolciu, Bihor.

AVRAM IGNA.

Poesii populare.

Din munții apuseni.

Du-te bade, duce-te-ai,
Unde-a sta apa, să stai,
Drăguță să nu mai ai,
Că dărguță ți-am fost eu,
Dată de la Dumneđeu,
Drăguță ți-am fost odată,
De la Dumneđeu lăsată.

Pentru tine mică fragă,
Tótá flórea ta mi dragă,
Florică de pe rât,
Da tare te-ai veșteđit,

Du-te dor, ca luna 'n nor,
Nu me pociu de-a mândri dor,
Du-te dor, ca luna 'n stele,
Nu me pociu de-a mândri jele.

ELISEIU M. CÂMPEAN.

SALON.

Móra din Văleni.

Am un unchiu foarte de trebă cu care me întelnesc, inse rar de tot. Sute și mii de oameni îmi ies în cale, înainte de-al vedea pe el. Pricina e că unchiu-meu stă retras într'un sat din provincie și tot la 6 ani de zile vine în capitală.

Atunci sunt silit să me plimb cu el de-alungul bulevardului pe cheiu și prin Cișmegiu. După aceea mergem la hală și de aci la muzeu. În muzeu vedem că toate lucrurile de acum 6 ani de zile sunt la locul lor. Acésta-i o mare satisfacție sufletescă pentru unchiul meu.

De la muzeu ne ducem la berărie și constatăm că în timp de 6 ani de zile setea noastră nu s'a schimbat de loc.

Acesta ne e programul de foarte multă vreme.

Deunăși vine unchiu-meu la București. Capul lui eră plin de idei revoluționare. Nu mai voiă să știe de vechiul program. Mai înteu m'a dus la școala militară. Eram foarte surprins. Pe urmă m'a târit până la Cotroceni. După ce am stat aci un cias, mi-a ȳis:

— Ia să vedem nișel și pinacoteca.

Ne-am dus acolo. Eu m'am pus pe un scaun ca să me odihnesc. Unchiul meu s'a uitat la toate tablourile.

În urmă vine repede la mine și-mi ȳice:

— Haide, nepôte!

— Fôrte bine, unchiule!

Nici eu nu l'am întrebat, dar nici el nu mi-a spus decă-i plac tablourile sêu ba.

Stația din urmă ne-a fost: berăria. Asta eră singurul punct remas din vechiul program. Am bêuț tăcând. El a plecat și eu am remas.

Uitasem de visita unchiului meu, când într'o dimineță primesc următoarea depeșă:

Să cumperi negreșit móra din Văleni. Dă 500 de franci.

Unchiul teu, *Nicolae*.

Porunca eră deslușită. N'am stat la indoielă un moment, dar mi-am pus următoarea întrebare:

— Ce dracu... pentru ce vré unchiu-meu să cumpere móra din Văleni? Dar la urma urmei el e un mare gospodar și eu, unul, nu me pricep de loc în chestii de-ale gospodăriei.

În ȳiua următoare am pornit spre Vălenii de munte. De ce-i ȳice comunei aștia Vălenii de munte e lucru ușor de înțeles. Satul e în vale și munții sânt aprópe. Decă satul ar fi sus și munții jos, i-ar ȳice altfel.

Când am ajuns la o stație aprópe de comună am întrebat pe șeful gării cum pot să ajung mai repede la Vălenii de munte.

— Cu trăsura, fu respunsul.

— E vre-o trăsură aici?

— O trăsură? Nu!

— Așá dar cum pot eu să me duc așá de repede la Văleni decă nu-i nici o trăsură?

— Pe jos!

— Așá...

Plec înainte.

Din întemplantare întelnesc o trăsură.

— Unde mergi, omule? întreb pe vizitiu.

— La Văleni! Vreau să aduc de-acolo pe doctorul Frunzeanu.

— Frunzeanu?... Bravo!... Asta mi-e prieten bun. Nu m'a curarisit nici odată și de aceea ne stimăm unul pe altul. Ei, haide să mergem împreună.

Peste 20 de minute am ajuns în comună. Am spus vizitiului să me ducă drept la móra.

— Asta-i móra din Văleni? întrebai eu pe un supraveghetor.

— Da, domnule.

Nu me pricep de loc în chestii economice. Mai cu sémă nu m'am gândit în viața mea la mori. Cu toate acestea mi se părea lucru nostim de tot să ofer 500 de fr. pe o móra și să ajung cu timpul stăpânul ei.

M'am prefăcut că cunosc instalațiile toate. Am cercetat móra întregă.

În urmă am prins curaj:

— Ia ascultă dle contabil, móra asta e de vânzare?

— Pe un preț bun... de ce nu?

— Ce înțelegi sub un preț bun?

— 100.000 de fr.

— Care va să ȳică n'o dați cu 500 de fr., — murmurai eu.

— De-o cam dată nu — ȳise ridând contabilul, care socotiă oferta mea ca o glumă.

M'am dus la primărie. Acolo am aflat că un om are o móra de vânt pe vârful unui dél în apropiere.

Sigur că la móra asta s'a gândit unchiu-meu! m'am gândit.

Peste câteva clipe m'am găsit cu proprietarul morii de vânt.

— Îți trebuie móra?

— De loc. De când e móra aceea cu abur (și vorba *abur* a rostit-o bietul om cu dispreț) eu nu mai pot face nimic.

— Așá dară e de vânzare?

— Vrei s'o cumperi?

— Cum nu... numai să fie ieftină!

— 350 de fr.

După multă tânguielă ne-am învoit cu 250 de fr. Am făcut contractul și l'am subscris.

În ȳiua următoare am trimis unchiului meu o depeșă în care i-am anunțat cu o vie satisfacție că am cumpărat móra.

Unchiu-meu mi-a depeșat următoarele rânduri:

Îți mulțumesc. ȳi-am trimis 500 de fr. Cei 250 îți fac cadou. Móra să mi-o trimieți cu poșta.

Nicolae.

După ce mi-a trecut puțin veselia de darul de 250 de fr. pe care mi-l dăruia unchiul meu am băgat de sémă rândul următor din depeșă:

Móra să mi-o trimieți cu poșta...

M'am pus la mesă și am scris unchiului meu, pe larg cum am făcut cumpărătorea morii.

La urmă i-am arătat că e foarte greu să i-o trimit cu poșta.

A doua ȳi primesc următoarea depeșă:

Ești un bou. Eră chestia să-mi cumperi tabloul din pinacotecă, intitulat „Móra din Văleni”. Trimite-mi banii înapoi. Móra de vânt păstréz-o pentru tine.

Nicolae.

SORA DURMA.

OGLINDA LUMEI.

Pătanile unui sforăitor. Acum câteva săptămâni un judecător de poliție din New-Jersey a achitat pe un individ care eră acusat că împiedică de a dormi, prin sforăiturile lui sonore, pe locatarii casei în care el locuie. Judecătorul a dat această sentință numai în urma promisiunii lui că nu va mai sforăi. Astăzi, dice „Curierul Statelor-Unite“, sforăitorul nostru incurabil a fost arestat din nou și trimis în închisore, cu privire tot la sforăieala lui. Femeia unui vecin, care a tradus pe sforăitor în fața justiției, susține condamnarea „acusatului“, dîcînd că din pricina lui și-a pierdut soțul ei postul de vizitiu, căci din cauza sforăiturilor caii nu puteau să dormă astfel că slăbiseră reu de tot. Nefericitul sforăitor a replicat la această invinuire prin următorea istoriôră: „Istoria spusă de această femeie e tot așa de adevărată ca și aceea care s'a pus pe socotela mea cu privire la trecerea mea printr'un circ. S'a dîs că sforăiturile mele au întăritat leii și că aceștia n'au putut să dormă, astfel că a doua dî erau așa de furioși încât nu s'a putut da reprezentație cu ei; această fiind că petrecusem o nîpte în vecinătate de cușca în care ei erau închiși“. De data asta inse, sforăitorul n'a putut scăpă așa de ușor. Judecătorul de pace l-a trimis la închisore pînă cînd va depune cauțiunea cuvenită spre a fi liberat. Dar renumele sforăitorului ajunsese pînă și în închisore. El a fost primit cu urale de cătră ceialalți condamnați și toți se grăbiau să se apropie de el spre a-i luă măsura nasului. Codefinuții și-au bătut joc de el într'un mod nespuse și au făcut un haz mare. A doua dî toți se vîitau de insomnie și deciseră ca în nîptea viitoare, decă lucrul se va repeta, să astupe cu picioarele musica infernală a nefericitului. Dar „incomoda musică“ se repetă și în nîptea următore, fără ca deținuții să-i pîtă împiedică „notele armonioșe“ de a se auđi. Ei făcură revoluție și direcțiunea a fost constrînsă să pue în libertate pe „musicantul nasal“. Sforăitorul și-a luat lumea în cap și nu se știe ce va fi devenit. De sigur că se va fi făcut . . . „pustnic“.

Un drum de fer în Mare. În curînd se va da în circulație drumul de fer dintre Brighton și Rottingdean. Lungimea sa este de 6.400 m., e situat pe marginea mării, aprîpe de nivelul apelor jîse, astfel că el va fi acoperit cea mai mare parte de timp din 24 de ore. Sînt patru linii de șine, stabilite în cale dublă; distanța șinelor extreme este de 5 m. 10; fiecare pîreche de șine e suportată de blocuri artificiale încastrate în stîncă; panta cea mai mare este de 1.300, și raza de curbură cea mai mică 800 m. Vagonul construit are patru suporturi principale construite din tuburi de oțel de 0 m. 300, aședate pe un bogiu cu patru roți. Bogiile conductore sînt trase de o bielă verticală trecînd prin aceste tuburi. Pardosela vagonului este la 6 m. 90 d asupra căiei, astfel că nu pîte fi nici odată atins de valuri. Pe această pardoselă de 14 m×6 m. 60 va fi aședat un salon de 7 m. 50×3 m. 90. Forța motrice trebuiă mai întîiu să consiste într'un curent dat de acumulatori, dar s'a înlocuit cu sistemul trolley. Firul aerian va fi susținut de pilone aședate pe pămînt. Guvernul a aprobat această construcțiune a cărei valore se urcă la 625.000 lei.

Incongiurul lumii cu bicicleta. Domnișora Annie Londonderry, care a plecat în iunie 1894 din Boston, pentru a face incongiurul pămîntului cu hicieleta, s'a reintors acum cîțva timp la Chicago, orașul seu natal,

după ce a terminat voiagiul seu circum-terestru fără nici-un accident supērător. În timpul acestei mari călătorii, dra Londonderry n'a parcurs, pe bicicletă, mai puțin ca 28 mii de mile. În drum, ea a luat parte, în diferite țeri, la diferite curse, unde a cîștigat o mulțime de premieri importante și, grație marelui ei talent de „record-woman“, a cîștigat în timpul călătorii sale impregiurul globului, vre-o 40 de mii de dolari (200.000 lei.) Ea își va scrie impresiunile sale din această călătorie mare și unică în felul ei. Aceste impresiuni vor apărî într'un mare magazin din Boston. Pentru această călătorie, „Clubul cicliștilor americani“ i-a oferit titlul oficial de „lady champion“ din lume, avîndu-se în vedere că distanța străbătută de ea, e cea mai mare distanță străbătută pînă acum cu bicicleta. Toți cicliștii așteptă cu nerăbdare aparițiunea „impresiunilor“ care promit a conține lucruri fîrte instructive și necesare sportului lor.

Prințesa Laetizia ciclistă. O sêrbătore velocipedică, organizată și dirigiată de prințesa Laetizia, a avut loc într'una din noștile trecute în marea grădină regală din Turin, iluminată prin mii de lampione multicolore agățate de arbori. Aspectul eră încântător. Pe la orele 11 sêra eși din palatul regal prințesa Laetizia urmată de vre-o 20 de dame și dșore în splendide toalete sportive. Vre-o patruzeci de cavaleri-velocipedisti așteptau pe aceste dame, și, grupul astfel format, au încălicat cu toții pe biciclete și au început a traversă aleele parcului sburînd ca vîntul. Au terminat printr'un „defileu“ prin fața prințesei care făcea complimente la trecerea damelor cari se distingeau în această cursă originală. În fine, a început dansul și jocurile în mijlocul verdeții sublime și în sunetul unei musici delicioșe; au supat apoi toț acolo. La 4 ore dimineța, cînd dșorile dșilei făceau să nu mai remăe nimic din splendorea lampionelor, serbarea se sfîrși lăsînd fiecărui martor ocular și pîrtaș, o amintire plăcută și . . . dulce, despre această serbare regală și încântătoare.

Femeile în marină. Femeile au descoperit o nouă aptitudine pentru ele, aptitudine care pînă acum eră destinată exclusiv numai bărbaților. Nis Robina Baston, din Australia (Oceania), a adresat o petiție la ministerul de marină pentru a fi admisă la examenul maritim, spe a obținé brevetul de secundă de căpitan a unui vas. Pentru a-și întări această cerere, ea a produs certificate prin cari se atestă că deja în septembrie 1892, a servit în calitate de „fată în casă“ pe bordul diferitelor steamere și că, prin urmare, în terminii legii, ea a făcut stagiul necesar. Ea a adăogat că, la cas cînd i se va refușă dreptul pe care îl cere, se va adresă în Englitera unde are speranțe mari de reușită. Ministerul australian, inse a respins petiția pe motivul că trebuesc făcuți patru ani „complexi“ de practică pe mare pentru a puté apoi să se presinte la examen și pentru că petiționara n'a făcut decăt 3 ani și jum. Majoritatea consiliului esaminator e de părere că trebuesce admisă la concurs, — după complectarea stagiului legal, — de ore ce nici un text din lege nu o pîte împiedică de la acêsta.

Concurs de mandoline. Recordul mandolinei a fost disputat mai dșilele trecute la Turin. În sêptemăna din urmă, patrusprezeci candidați, bărbați și femei, coucurară înaintea unui juriu, — concurs care consistă în a se vedé care ține mai mult, cîntînd într'una fără să oboșescă. „Musicanții“ neavînd dreptul de a mîncă și de a bē, au cîntat cu instrumentele lor un

timp care a întrecut toate așteptările. Un premiu, care constă într-o medalie de aur, eră destinat pentru învingător. Acestă medalie a câștigat-o dl Luigi Novara, din Turin, care nu a lăsat mandolina din mână, decât după 23 de ore și 53 de minute de cântare ne întreruptă. Femeile nu au ramas prea jos în această luptă. Trei din ele au ținut, încontinuu cântând, 18 ore. Acesta, pentru ele, e un frumos „tur de forță“. Dar palmele concurenților, la sfârșitul luptei, erau . . . pline de răni, buricele degetelor pline de sânge, iar întregile mâni umflate și vinete. După cum vedem, nu prea e plăcută o astfel de . . . concurență.

Higiiena.

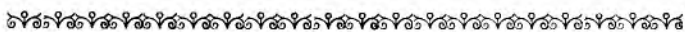
Ingrigirea părului. O ingrigire a părului se recomandă prin o curățenie esemplară a capului, depărtarea mătreței, care se obține prin întrebuițarea unor fricțiuni cu Capilariu-Antonie. Să nu se întrebuițeze diferite substanțe colorate și fierul cald. Înlăbirea părului provine mai mult prin influența sistemului nervos și nu există nici un preparat care ar pute opri albirea lui. Colorațiunile moderne ale părului ca: negru, roș, blond, cenușiu, din punctul de vedere higienic, sunt condamnabile, căci conțin substanțe otrăvitoare, cari dau loc la diverse intoxicațiuni. Asemenea o legătură prea strinsă, împletirea, încrețirea, dușuri reci, vatămă și împiedecă creșterea lui; oleiuri inferioare și pomești ordinare atacă părul cel mai sănătos. O pomadă bună, să fie compusă din untură benzonată, unt de cacao și spermanțet și numai într'atât cât ele sunt întreținute prin mijloace chimice de a nu se descompune.

Felurimi.

Când trebuie să muncască omul? Acestă întrebare și-a pus-o doctorul Vaughon Harley și în acest scop a făcut cercetări curioase ca să potă dovedi ora cea mai potrivită pentru muncă. El a luat o serie de mușchi pe cari i-a pus să lucreze la diferite ore din zi, și astfel a putut constată că aceea ce se numește capacitate de producere suferă foarte multe variațiuni într'o zi. După o perioadă de creștere urmăză una de descreștere în facultatea de a munci, după cum se succede, creșterea și descreșterea, în temperatura corpului și a numărului pulsațiilor. Până acum se credea că omul la scularea sa din pat, diminueța, lucreză mai mult și mai cu profit. Harley susține contrariul; el ăice că diminueța omul trece printr'un minimum de lucru până la 9 ore, când începe acest minimum să descrească și puterea de muncă să crească până la 11 ore. O oră după ce omul a prânzit, această putere începe să descrească iar la 3 ore după amiędă, facultatea de a munci ajunge la maximum. La ora 4, energia creșce din nou inse pentru un foarte scurt timp. Dl Harley, care nu și-a terminat experiențele încă, și pe cari și le propune să le urmeze, potă afirmă că timpul cel mai bun și eficace pentru muncă, e intervalul între orele 11 a. m. și 4 ore p. m., pe când cel de diminueța nu e bun cătuș de puțin. Conform acestei teorii, orele cele mai bune de muncă, din țera noastră, sunt după cum vedem, cele ale magistraturei.

Cărțile de vizită. Un stol spăimântător de aceste mici bucăți de carton numite „cărți de vizită“ și cari servesc și înlocuiesc vizitele, s'au împrăsciat în întreaga lume. Statisticile, cari la urma urmei nu pot fi nici ele deseversit de esacte, evaluéză la 600 de milioane, numărul anual al cărților de vizită schimbate . . . Dar se pare că suveranii și capetele încoronate țin recordul distribuțiunei acestor cărți de vizită. Dl Perzon du Bief, în „Monitorul papetăriei franceze“ ne dă, relativ la acest subiect, sugestive indicații. Împărații Germaniei și Austriei se confirmă, pentru cărțile lor de vizită, unui obicei german, și imprimă o parte din titlurile lor. După legile „modei“, cărțile lor de vizită ar trebui să porțe, respectiv, numele de Vilhelm séu Franz Iosef, séu încă împărat al Germaniei séu al Austriei. Prințul de Galles, totdeauna foarte corect în materie de etichetă are doue feluri de cărți de vizită: pe unele se citeșce Albert Edward; iar pe altele Prințul de Galles. Consumațiunea asta colosală a cărților de vizită, potă proveni din cauza curteniei pe care suveranii și-o fac reciproc de multe ori se fac schimburi de cărți de vizită chiar între persoane cari nu se cunosc decât din nume, — și chiar numele și l'au aflat prin ajutorul . . . cărților de vizită. Să facem acum puțin istoricul cărților de vizită: Chinezii pretind că s'au servit de cărțile de vizită încă din timpul lui Confucius. În Coreea, cărțile de vizită au o formă pătrată. Nobilii din Dahomey se anunță, când voesc a face vizite, prin niște blanchete mici de lemn, pe cari se află scris numele, séu niște coji de arbori în cari se află sculptat cu multă artă, numele nobilului. Ei nu lasă aceste cărți celor cărora le fac vizite, ci și le iau înapoi, ceea ce însemnă că o singură carte de vizită dureză mai mulți ani. Cei din Sumatra au cărți de vizită tot de lemn, dar cari sunt cu mult mai mari ca ale celor din Dahomey. Cărțile de vizită ale lui Napoleon III aveau 60 de milimetri lungime și 30 lățime. Vechiul tipograf din Tuileries a conservat un exemplar pe care are intenția de a-l oferí museului național. Cărțile de vizită îmbibate cu arsenic, au cauzat, se crede, foarte multe meladii.

La școlă.

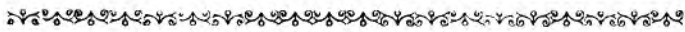
Învățătorul. Cine e cuminte și cinstit, merge în cer. Spune Costică ce se întâmplă cu cel reu, cu făcătorii de rele?

Costică (fiu de avocat.) Pe aceștia îi apără tata.

La un bal, în timpul cadrilului, o dșoră admiră lanțul gros de aur al cavalerului seu și ăice:

— Trebuie să coste mult.

— Nu șciu câte parale face — respunse cavalerul — dar de câte ori îl pun amanet capăt câte 300 fr. pe el.

Călinarul săptămânei.

Dumineca a 13-a după Rosalii. Ev dela Mateu, c. 21, gl. 7, a inv 11.

Diua sept.	Călinarul vechiu	Călind. nou	Sorele.
Duminecă	11 Mart. Euplu	23 Elvina	4 42/7 52
Luni	12 Mart. Fotie	24 Bartolo meu	4 43/7 50
Marți	13 Păr. Maxim	25 Ludovic	4 45/7 48
Mercuri	14 Prof. Michea	26 Samuil	4 47/7 45
Joi	15 (†) Adorm. Pręc.	27 Rufus	4 48/7 43
Vineri	16 Mart. Diomid	28 Augustin	4 50/7 41
Sămbătă	17 Mart. Miron	29 Tăierea c. s. I.	4 52/7 39

Proprietar, redactor respunďător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LÁNG ÎN ORADEA-MARE.